

RVTS Øst og oppfølging av arbeidet med kriser og katastrofer

Kompetanseprogram region Øst

1. Innledning

Kommunene er gjennom lov pålagt å sørge for nødvendige og forsvarlige helse- og omsorgstjenester. Dette ansvaret omfatter forebyggende og helsefremmende tjenester, inkludert hjelp ved ulykker og andre akutte situasjoner. Kommunen må sørge for et helhetlig og tilrettelagt tilbud av psykososiale tiltak, som en del av nødvendige og forsvarlige tjenester. Dette ansvaret er hjemlet i blant annet: Helse- og omsorgstjenesteloven, Helseberedskapsloven § 2-1 og Beredskapsforskriften § 3.

Denne plikten er presisert i Statsbudsjettet for 2018;

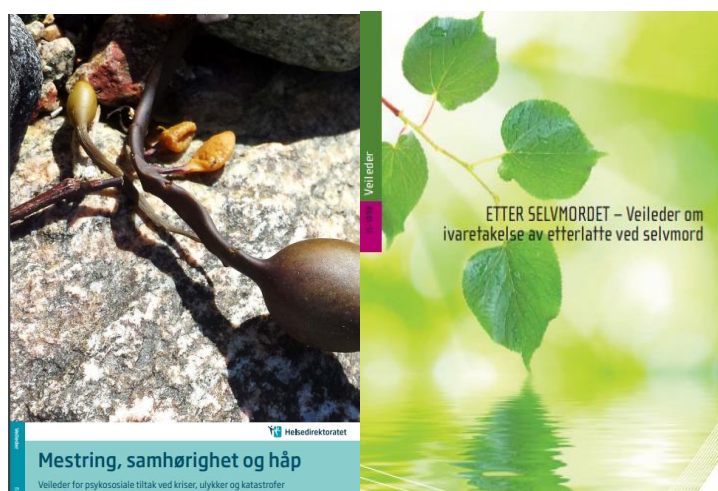
«Stortinget sluttet seg i forbindelse med behandlingen av Prop. 71 L (2016–2017) til regjeringens forslag om å tydeliggjøre **kommunenes plikt til psykososial beredskap**».

- Anmodningsvedtaket er videre fulgt opp ved at det i Helsedirektoratets veileder for psykososiale tiltak ved kriser, ulykker og katastrofer, er **anbefalt at rammede får en fast, navngitt kontaktperson i kommunen**».

Siden terrorhendelsene i 2011 har RVTS Øst arbeidet systematisk med å styrke kompetansen i egen region når det gjelder oppfølging etter kriser og katastrofer. Den primære målgruppen har vært kommunene, men også deres naturlige samarbeidspartnere, for eksempel innsatspersonell og frivillige. Vi har bidratt og fortsatt bidrar på flere måter; via opplæringsprogrammer og gjennom trening og øvelser, i tillegg til at vi har utviklet en kunnskapsportal (www.psykososialberedskap.no) som er en verktøykasse for de som arbeider med oppfølging av kriser og katastrofer. Begrunnelsen for at dette arbeidet prioriteres ved RVTS Øst er dels begrunnet i oppfølging av Nasjonal helseberedskapsplan:

- RVTS'ene skal bidra til bedre og mer helhetlige beredskapstjenester gjennom kompetanseoverføring og veiledning til samarbeidspartnere i regionen
- Målet med dette er å
  - bidra til at befolkningen tilbys nødvendig behandling, pleie og omsorg i kriser og katastrofer i fredstid og krig
  - bidra til forvaltningens og helse-/omsorgstjenestens forberedelser for å forebygge og håndtere helsemessige konsekvenser av ulykker, kriser og katastrofer

I tillegg til dette er vi gjennom oppdragsbrev pålagt å bistå med implementeringsstøtte til kommunene og andre relevante aktører når det gjelder de faglige veilederne; «Mestring, samholdighet og håp» (Oppfølging av kriser, ulykker og katastrofer), og «Etter selvmordet», veileder om ivaretagelse av etterlatte ved selvmord.

2. RVTS Øst sine bidrag til kommuner i regionen:

- **Kompetanseprogram – oppfølging av kriser og katastrofer**
- **Råd/veiledning – understøtte regionale samarbeidsprosesser**
- **Bistand ved gjennomføring av øvelser**
- **Lederopplæring – krise og katastrofeledelse**

2.1 Kompetanseprogram og regionalt samarbeid:

RVTS Øst har utviklet et kompetanseprogram for kommunene som blant annet omfatter et todagers grunnkurs for de som arbeider i psykososiale kriseteam (og deres samarbeidspartnere). I tillegg tilbyr vi fordypningsmoduler som gir utvidet kunnskap. Disse kan fleksibelt tilpasses behov og utfordringer i kommunene. Hver av fordypningsmodulene tilsvarer en halv til en dags undervisning. Det er en målsetning å gjennomføre kompetanseprogrammet regionvis, både for å understøtte regionale samarbeidsordninger, styrke beredskapen og av praktiske hensyn.

RVTS Øst har erfaring med og et ønske om å bidra inn i regionale samarbeidsprosesser som omhandler krisehåndtering og beredskap. Vi kan ta et særskilt ansvar for kompetanseoppbygging (og vedlikehold), men også være en samarbeidspartner på gjennomføring av øvelser og understøtte regionale utviklings-, og samarbeidsprosesser.

Vi bistår også med råd og veiledning til kommuner og andre aktører når det gjelder oppfølging av hendelser.

2.2 Kompetanseprogrammets innhold

2.1.1 Grunnkurs

Grunnkurset for kriseteam kombinerer innføring i teori, retningslinjer, praktiske øvelser og diskusjon. Kursets varighet er to dager og følgende tema vil bli berørt:

1. Psykologisk førstehjelp
2. Kunnskap om barn, unge og familiers behov
3. Stressmestring
4. Etablering og drift av evakuert-, og pårørendesenter (EPS)
5. Ivaretagelse av hjelper
6. Oppfølging over tid – selvmord som eksempel

Grunnkurset bygger på oppdatert kunnskap inkludert læringsportalen «Psykososial støtte og mestring» (www.psykososialberedskap.no) som anvendes systematisk i opplæringen. Kurset vil gi deltakerne praktisk handlingskompetanse, slik at de blir dyktigere til å yte psykologisk førstehjelp og sorgstøtte.

2.1.2 Påbygningsmoduler

RVTS Øst har med utgangspunkt i den nevnte læringsportalen utviklet påbygningsmoduler der deltakerne har mulighet til å gå mer i dybden på sentrale tema. Foreløpig tilbyr vi følgende påbygningsmoduler:

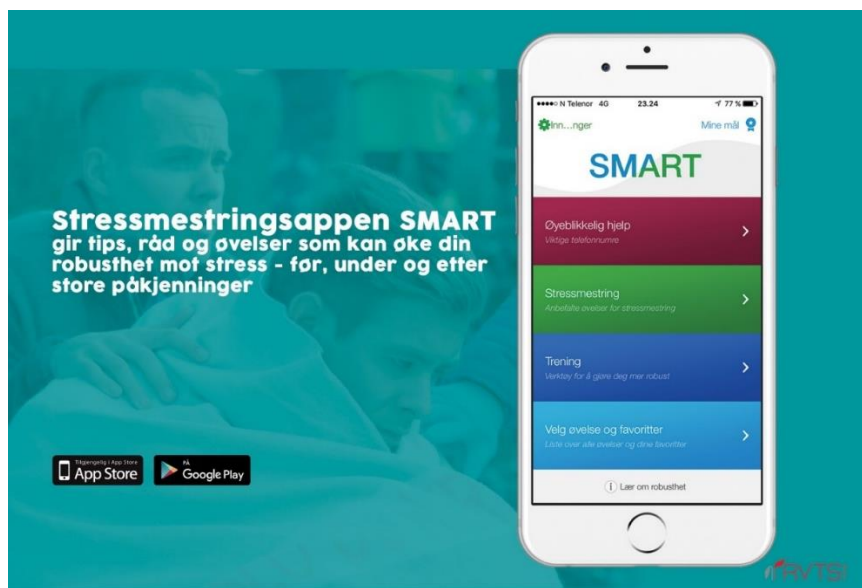
1. Oppfølging av barn/unge og familier
2. Stressmestring
3. Etablering av evakuerte- og pårørendesenter (EPS), oppfølging av større hendelser, ulykker og katastrofer
4. Lederopplæring – krise og katastrofeledelse

2.1.2.1 Oppfølging av barn/unge og familier

Denne modulen vil omhandle sentrale forhold når det gjelder ivaretagelse av barn og unge i krisesituasjoner. Av tema som blir berørt er: krisereaksjoner hos barn og unge, utviklingsrelaterte utfordringer, alderstilpasset hjelp og støtte, skoletilpassing og hvordan foreldrene kan bidra overfor barn i krise. Familieutfordringer inngår som et eget tema og oppdatert forskning fra flere oppfølgingsstudier etter terrorhendelsene i 2011 vil bli presentert.

2.1.2.2 Stressmestring

Under og etter dramatiske hendelser opplever de fleste stressreaksjoner. Dette kan gjelde både de som er utsatt for hendelsen, og de som skal hjelpe. Denne modulen vil ta for seg normale stressreaksjoner, mestring av reaksjoner og hvordan bygge robusthet. Det vil være et fokus på strategier før, under og etter en innsatsperiode. Opplæring i stressmestringsverktøyet «SMART» inngår som en egen del av modulen.

2.1.2.3 Etablering og drift av EPS – oppfølging ved større hendelser

Ansvar, roller, organisering og oppgaver ved et evakuert- og pårørendesenter (EPS) vil bli gjennomgått. Dette inkluderer lederskap, samarbeid og drift. Målgruppen for dette kurset vil være de personellgrupper som involveres ved etablering av EPS senter. Det vil være fokus på hva som skiller dette arbeidet fra de oppgaver kriseteamene normalt er involvert i. Det øves på praktiske ferdigheter blant annet i gruppeledelse og hvordan formidle informasjon til grupper.

Mer om denne modulen; se vedlegg 1

2.1.2.4 «Kriseledelse i en ny tid» - 3 dagers lederopplæring (krise/katastrofeledelse) på Utøya

RVTS Øst inviterer 3-dagers ledertrening med fokus på personlig utvikling, samhandling, psykososiale ferdigheter og stresshåndtering. Målet med vårt lederprogram er å utvikle fremtidige kriseledere gjennom å vektlegge menneskelig dynamikk og samhandling. Deltakerne trenes i å løse komplekse situasjoner og dilemmaer i dialog med andre, med utgangspunkt i konkrete scenarioer. Som en del av opplæringen vil de som deltar møte overlevende, etterlatte og innsatspersonell etter terrorangrepet i Norge sommeren 2011.

Mer informasjon om «Kriseledelse i ny tid», se våre hjemmesider: www.rvtsost.no

3. Bistand ved planlegging og gjennomføring av øvelser

RVTS Øst har mye erfaring med øvelsesplanlegging og gjennomføring. Som del av flere regionale prosesser har vi samarbeidet med Fylkesmannen, Politiet og kommuner/regioner om øvelser, dette omfatter primært fullskalaøvelser med etablering av EPS, men også mer avgrensede opplegg. Vårt

primære ansvar har vært knyttet til ansvar for markørspill og oppfølging av kriseteamet inkluderte samarbeidspartneres rolle og oppgaver før, under og etter øvelsen. Systematisering av læringseffekter inngår som et vesentlig element i dette.

4. Økonomi

RVTS Øst stiller instruktører/foredragsholdere kostnadsfritt til disposisjon ved gjennomføring av kurs, og andre tiltak. Dette inkluderer dekning av egne reise og oppholdsutgifter. Kommunene må stille med egnede undervisningslokaler, og eventuelt dekke bevertning for deltakerne.

5. Kontaktpunkt RVTS Øst

Spesialrådgiver Nils Petter Reinholdt, mail: nils.petter.reinholdt@rvtsost.no tlf 994 382 34

Revidert mars 2019